

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IX. Omnis humana lex, propriè dicta, sive ecclesiastica, sive civilis,
etiamsi id non exprimat, obligat in conscientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

gam corporis Domini manducationem.

72. Tertio, Ecclesia, quæ Legiflatrix in materia purè ecclesiastica, est Congregatio & Societas, non purè humana, sed Christiana (uti constat ex Ecclesiæ definitione) igitur habet finem nobiliorem, quàm Congregatio & Societas purè humana; illum utique quem habet Congregatio & Societas Christiana, quæ talis; qui sine dubio est salus æterna, ad quam Congregatio Christiana, quæ talis, sine dubio ordinatur.

73. Quarto, Ecclesiam, etiam quæ Legiflatricem in propria materia, Christus fundavit, & acquisivit sanguine suo. Actor. 2. Illum ergo habet finem, quem Christus, suo sanguine ipsam fundando intendit. Qui sine dubio est salus æterna, non sola externa pax, vel honestas, quæ cum potius sit finis Congregationis & Societatis humanæ, quæ talis, quàm Christianæ, quæ talis; sicut pro ea sola Christus non fudit pretiosum sanguinem suum, sic in ordine ad illum finem solum Ecclesiam, seu Congregationem Christianam, quæ talem, non fundavit, nec acquisivit sanguine suo.

74. Quinto denique, potestatem ecclesiasticam, etiam quæ legislativam in materia propria, Christus Ecclesiæ contulit his verbis: *Pasce oves meas*, Joan. 21. Sed his verbis Christus non contulit Ecclesiæ, etiam quæ Legiflatrici in propria materia, potestatem pascendi fideles in ordine ad vitam temporalem præcisè: ergo in ordine ad vitam æternam. Ad quod significandum Matth. 16. dixit: *Tibi dabo claves regni calorum, &c.*

CAPUT IX.

Omnis humana lex, propriè dicta, sive ecclesiastica, sive civilis, etiamsi id non exprimat, obligat in conscientia.

75. Certum est potestate ecclesiasticâ & civili posse ferri leges obligatorias in conscientia, etiam in materia aliàs non præcepta lege naturali, vel divinâ. Quamvis enim in contrarium referri soleat Gerion lib. de vit. spirit. sect. 4. (quem tamen in bonum sensum ex contextu ipsius explicat doctissimus Pontificiæ authoritatis Vindex in tract. de libert. Eccles. Gallic. lib. 2. c. 8.) & quoad potestatem civilem Almainus q. de potest. ecclies. c. 11. aliique pauci. Nihilominus quoad potestatem ecclesiasticam, sine controversia jam docent *Autores Catholici* (inquit Valentia 1. 2. disp. 7. q. 6.) *fide certum esse, quod possit ferre leges obligatorias in conscientia, etiam sub mortali. Quod verò attinet ad potestatem civilem, tamen si Sotus l. 1. de justit. q. 6. a. 8. putet id non omninò certum ex fide: Ego autem certum prorsus arbiroy. Suarez verò id ipsum vel de fide, vel fidei proximum esse dicit l. 3. de legib. c. 21. Nam (inquit)*

ferè aperte colligitur ex illo Pauli ad Rom. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non enim est potestas nisi à Deo. Quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem (æternam, uti exponunt Patres Græci & Latini, teste Bellarmino tom. 1. Controv. p. 1. l. 3. c. 2.) acquirunt. Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram (id est propter poenam) sed etiam propter conscientiam. Pallavicinus denique in Hiflor. Conc. Trid. l. 8. c. 19. dicit in eam sententiam consentire omnes, qui Romæ probantur, ubi, qui contrarium tenent, notantur, nec hodie permittetur doceri contrarium.

Sed licet tantus sit consensus Doctorum de potestate obligandi subditos in conscientia; quidam tamen Recentiores, ut Thomas Hurtado, Arriaga, &c. id negant de factò, saltem quoad leges civiles: quamvis enim fateantur Principibus civilibus eam competere potestatem; negant tamen ipsos habere hanc voluntatem, seu intentionem ipsos in conscientia obligandi; à qua intentione usque ad eò putant obligationem illam dependere, ut expressam de eo Legiflatoris intentionem requirant, ad hoc ut lex civilis in conscientia obliget in materia, quæ aliàs non est juris divini, vel naturalis; in qua dicunt, quod *lex civilis, nisi id exprimat, in conscientia non ligat.* Quæ sententia ad eò invaluit in vulgo, ut Navarrus in Manuali c. 23. dicat, de legum sæcularium transgressione non solere fieri scrupulos conscientiæ, nisi cum per eam lex etiam divina, naturalis, aut canonica infringitur.

Nihilominus contra ipsos probatur assertio nostra (quæ ad eò communis est inter Doctores, ut eorum plures oppositam acriori censurâ perfringant apud Valerum tit. 13. §. 3.) ex Apostoli verbis n. 75. relatis, quæ certè nimis absoluta sunt, nimis generalia, nimis aperta, ut glossam patiantur. Neque enim Apostolus verba sua limitat ad casum quo Legiflator civilis (de quo expressè loquitur) suam de eo intentionem exprimit, neque excipit casum, quo id non exprimit, neque expressionem istam requirit; sed absolute, generaliter, & absque distinctione, & exceptione, pronuntiat obligationem obediendi, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. A quo generali pronuntiato ex dictis to. 1. Prolegom. 1. c. 5. nobis non licet privatâ excipere auctoritate, nec generalitatem ipsius restringere solâ humanâ ratione, sine ullo in sacris Litteris, Canonibus, vel Patribus fundamento. Quo certè fundamento non solum destituta est illa adversariorum exceptio, sed & insuper contraria est Apostoli intento, ut videbit, quisquis maturè perpenderit, ipsum loqui etiam de necessitate obediendi legibus Principum temporis sui, qui Ethnici erant,

nec intentionem obligandi in conscientia unquam exprimebant. Eorum tamen legibus necessario parendum Apostolus predicabat, non solum propter iram, id est, propter poenam, sed etiam propter conscientiam, seu conscientiae obligationem. Et istam esse Dei voluntatem, constat ex 1. Petr. 2. *Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, sive Regi . . . sive Ducibus ab eo missis . . . quia sic est voluntas Dei.*

78 Nec fundata est glossa eorum, qui Apostoli verba restringunt ad legem Principum, quae versatur in materia, quae alias est juris divini, vel naturalis. Tum quia restrictio illa nullum habet fundamentum in Scriptura, nec in Patribus, nec in Apostoli contextu; imò ei obstat ratio Apostoli: *Non enim est potestas, nisi à Deo. Quae autem sunt, à Deo ordinatae sunt. Dei enim minister est, &c.* Cum ista perspicue militet etiam in legibus civilibus, quae non versantur in materia juris divini, vel naturalis, tamquam interpretationes, vel determinationes illius. Tum quia ubi Apostolus non restringit, neque nos generalia verba ipsius restringere debemus, nec possumus. Tum denique quia alias ex Apostolicis verbis illis probari non possent, Legislatoribus civilibus competere potestatem obligandi in conscientia, in materia non juris divini, nec naturalis. Quod qui diceret, apud omnes ferè Doctores male audiret: cum oppositum, tanquam fide certum, vel fidei proximum, omnes ferè Doctores probent ex illo Apostoli loco.

79 Secundò probatur ex communi traditione Sanctorum, aientium, quòd dum Deo contraria non precipit homo, in legitima potestate constitutus, Deique proinde Vicarius, pariter obediendum sit, ac si Deus ipse praeceperet. Ita nominatim Augustinus in tit. Psal. 70. Bernardus tract. de praecept. & dispens. conformiter Scripturae, dicenti, eos qui obediunt ipsorum ordinationibus, Dei ordinationi obedire, & qui ipsis resistunt, Dei ordinationi resistere. Atqui tenemur in conscientia obedire Deo, divinaeque ordinationi. Ergo.

80 Tertio, obligatio in conscientia, vel est essentia, vel propria passio verae legis. Sed nulla vera lex est sine sua essentia, vel propria passione. Nulla igitur est sine conscientiae obligatione. Probatur major: tum quia vera lex est *commune praeceptum*; obligatio verò conscientiae, vel involvitur in essentia, vel est propria passio praecepti, sicut & voti, uti docet Augustinus l. de sancta virginitate cap. 15. *Est autem praeceptum, cui non obedire peccatum est. Consilium, quo si uti nolueris, minus boni adipisceris, non mali aliquid perpetrans.* Tum quia conscientiae obligatio, vel involvitur in essentia, vel est propria passio verae legis divinae (utpote cujus praevicatio nunquam non est veri nominis peccatum, uti patet ex peccati definitione tradita

ab Ambrosio l. 6. de Paradiso c. 8. *Peccatum est divinae legis praevicatio.* Et ab Augustino 22. contra Faustum 27. *Peccatum est dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei aeternam.* Ergo similiter involvitur in essentia, vel est propria passio verae legis humanae: cum omnis vera lex humana sit participatio quaedam legis aeternae, & omnis praevicator verae legis humanae sit praevicator divinae, jubentis obedire omni superiori legimè precipienti, secundum illud, *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui vos audit, me audit, &c.* Omnis item praevicator veri praecepti Regis ac Principis, sit praevicator quarti praecepti Decalogi, sicut omnis praevicator veri praecepti parentum suorum, quorum non est major, imò minor auctoritas in filios, quam Regis in subditos; uti docet Augustinus Serm. 6. de verb. Dom.

Et hinc patet obligationem legum civilium in conscientia, iis positis, ex natura rei provenire, sive ex natura ipsius legis humanae; sicut obligatio praecepti parentum, ac voti, posito voto, & praecepto illo, oritur ex natura praecepti ac voti. Situm enim semel posito quòd pater acquirerit jus in filium titulo generationis, ratio naturalis dicit sibi obediendum; sic posito quòd Princeps acquirerit jus legitimae potestatis, v. g. titulo legitimae successione, vel electionis, ratio naturalis dicit ei obediendum.

Patet etiam non magis necessariam esse expressam declarationem intentionis Legislatoris, ad hoc ut humana lex obliget in conscientia, quam expressam declarationem intentionis parentis, vel voventis, ad hoc ut verum patris praeceptum, vel votum obliget in conscientia. Enimverò non est cur expressio illa magis necessaria sit in lege civili, quam in ecclesiastica. Sed necessaria non est in lege ecclesiastica. Ergo. Minor constat ex eo quòd innumeræ leges Conciliorum & SS. Pontificum ab omnibus censentur in conscientia obligare, sine tali expressione, quam Concilia, & Patres facere non solent, nec fecerunt in lege jejunii v. g. nec in lege lata in cap. finali de celebr. Miss. ne Latinus in Ecclesia Occidentali celebraret in fermentato: istorum tamen praeceptorum transgressio, tametsi non ex contemptu, vel inobedientia, foret mortalis; oppositam quippe opinionem Alexander VII. condemnavit. Major verò probatur, quia nulla apparet disparitatis ratio, utpote quae non bene petitur, ex eo quòd finis legum civilium sit sola externa politia: cum finem legum ecclesiasticarum, in materia pure ecclesiastica, nonnulli ex adversariis pariter existiment esse solam externam politiam ecclesiasticam, constetque ex dictis cap. 7. & 8. nec legum civilium, nec ecclesiasticarum finem esse solam illam externam politiam.

CAPUT X.

Satisfit objectionibus.

83 Et confirmatur 1°. quia si expressio illa requireretur, nullæ Ethnicorum leges in conscientia unquam obligassent (ob defectum istius expressionis) hoc autem dicere, esset Apostolo in faciem contradicere.

84 2°. Dato, non concessio, quòd in Principe sæculari, ultra potestatem, & voluntatem ferendi legem, ad obligandum in conscientia, necessaria foret intentio taliter obligandi, adhuc equidem in casu non expressio- nis, intentio ista præsumenda foret: cum omnis Legislatores enixè cupiat leges à se latis exactè servari. Ideò namque Licurgus cives suos sacramento adegit, ad promittendam legum custodiam. Ideò eadem custodia legum prima & summa lex Platonis fuit. Ideò Reges & Magistratus sæculares pœnam transgressoribus apponere solent; non ut conscientia obligationem relaxent (aliàs non satis promoverent commune bonum (quod est finis legum) cum pœna externa ut plurimum non debeat ante condemnationem, quam occulti transgressores facillè eludunt) sed ut hominibus minùs timoratis (plus homines timentibus, pœnamque temporalem, quàm Deum, & pœnam æternam) ultra conscientia obligationem calcet istud adjiciant.

85 3°. Sic est in manu, seu potestate Legislatoris, legem ferre, vel non ferre, ut si legem veram ferat, lex ab ipso lata non possit non habere essentiam, naturam, naturalisque proprietates legis. Quamvis enim lex, quoad sui existentiam, pendet à voluntate Legislatoris, supposità tamen legis existentia, voluntas Legislatoris efficere non potest, quòd lex existens non habeat essentiam, & naturam legis, &c. Quemadmodum præceptum patris, & votum, quoad sui existentiam, pendet à voluntate patris, vel voventis; supposità tamen existentia præcepti paterni, & voti, voluntas patris, vel voventis, efficere nequit, quòd præceptum paternum, & votum, non habeat essentiam, naturam, & naturales proprietates veri præcepti, & voti. Quemadmodum verò essentia, natura, vel naturalis proprietas veri præcepti, & voti; sic essentia, natura, vel naturalis proprietas veræ legis, est obligatio in conscientia, uti præmissa convincent, rectèque tradunt Bellarminus, Serarius, aliique passim. Meritò proinde sanctus Thomas 1. 2. q. 96. a. 4. generatim, & sine exceptione pronuntiat, leges, si justas sint, in conscientia obligare, deberentque Christiani tantò magis in eo convenire, quantò minùs Ethnici in eo disconvenerunt; à quibus ideò præmium in Campis Elisis expectandum credebatur ab obedientibus, & pœna ab inobedientibus, quibus à Radamanto inelamaretur, *Discite justitiam moniti,* &c.

Objicies 1°. Legislatores civili, ut Reçtori politia civis, per se non competit judicare de obligatione conscientia. Ergo dum aliud non exprimit, in conscientia non obligat.

Respondeo 1°. argumentum istud ducere in præcipitum. Siquid enim probat, probat, nec parentes, nec Legislatores civiles, in conscientia obligare posse (cujus oppositum ab omnibus ferè Theologis reputatur esse de fide, vel fidei proximum) quia nec parentibus, nec Legislatores civilibus, ut Reçtoribus politia civis, per se competit potestas judicandi de obligatione conscientia.

Respondeo 2°. in antecedente falsum supponi, nimirum Legislatores civiles, dum non intrepentur legem divinam, vel naturalem, vel canonicam, solum considerandos, ut Reçtores politia civis externa. Cujus oppositum constat ex dictis cap. 7.

Respondeo 3°. negando consequentiam. Quemadmodum enim ad hoc ut Legislatores civili in conscientia obligare possit, necesse non est, quòd ipsi per se competat potestas judicandi de conscientia obligatione; sic ad obligare de facto in conscientia, non requiritur quòd ipsi per se competat de facto judicare de ista obligatione.

Objicies 2°. Lex civilis, in materia capaci obligationis gravis, non necessariò obligat graviter: ergo in materia capaci obligationis in conscientia, non necessariò obligat in conscientia.

Respondeo, nec antecedens esse verum (ut postea videbitur) nec consequentiam bonam: utpotè ex antecedente isto non magis consecutariam, quàm ex eodem confici possit, legem civilem non necessariò obligare in conscientia, saltem ad acceptandam pœnam, in materia capaci talis obligationis. Ad pœnam tamen acceptandam lex omnis, etiam civilis, in conscientia ut minimum obligat, ut adversarii fatentur. Si ergo lex civilis, in materia capaci obligationis gravis, non necessariò graviter obliget (quod non conceditur) ideò est, quia sine eo stat essentia & natura legis: quæ (ex præmissis) non stat sine obligatione in conscientia.

Objicies 3°. Multæ leges ecclesiasticæ non obligant sub peccato, nec proinde in conscientia (ut constat ex Regulis Dominicanorum, Minimorum, & Societatis, quæ id expressè declarant) idem ergo dicendum de multis legibus civilibus.

Respondeo negando antecedens, intellectum de veris ac propriè dictis legibus.

Ad ejus probationem, Respondeo (cum Driedone lib. 3. de libert. Christ. cap. 3. Bellarmino l. 3. de membris Eccles. c. 11. Filliutio tr. 2. c. 11. Sylvio 1. 2. q. 96.